

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Mind az országgyűlési tudósítások, mind egyebek gyorsabb közölhetése végett testvérlelapjaink a közelgő 1848ki január elejétől kezdve négy ízben fognak megjelenni hetenként, t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven, sürgető ok és körülmény kívánásakor meg is toldva. Előfizetési ára Budapesten házhoz küldéssel együtt az eddigi marad, t. i. borítékalanul félesztendőre: 5 pfrt, borítékosan: 6 frt 24 kr. Postán hetenként kétszer küldve minteddig 6 fr. 24 kr. p. — négy-szer küldve pedig: 7 frt 12 kr. p. a legfensőbb rendeletnél fogva fölemelt postadíj miatt, mely a hetenkinti kétszeri küldésnél a postadíjt 24 pkrrel, négyszeri küldésnél pedig 1 fr. 12 krral határozta magasbittatni félesztendőnként. — Előfizetheti helyben a szerkesztőségnél uri-utca 453d. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén, országszerte a két testvér hazában pedig minden kir. postahivatálnál. Az ausztriai birodalomba's külföldre kívántató példányokra egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatálnál történhetik a megrendelés. —

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Egy észrevétel az írók és nevelők polgári jogosításáról. I. — Országgyűlés: 16, é 17. kerületi ülések az adó, és örökvaltsági kérdések tárgyában 8ik ülés a főrendeknél nádori elnöklet alatt a választólirati tanácskozások tárgyában. Budapesti napló.)
Külföld. (Amerika, Franciaország, Schweiz.)
Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Egy észrevétel

az írók és nevelők polgári jogosításáról.

I. A kir. k. előadások négy pontja mellé törvényjavaslatok is levén csatolva, miután ezek a nyilványosságának átadattak, úgy hiszem azok iránt a jogosság és illedelem határain belül nyilatkozni minden honpolgárnak szabad, nem csupán az országgyűlésileg tanácskozó rendeknek; 's pedig annál inkább, mennél kétségtelegebbé teszi a tapasztalás: hogy már kész és kihirdetett, tehát a nemzet közakarátával alkotott 's a fejedelem szava által is szentesített törvényekhez — ha azok gyakorlatban hiányosak — egyoldalualakul vagy éppen károsakul bizonyulnak — hozzá szólni, azokat fejtegetni, vizsgálatni nemcsak szabad bármí egyesnek, sőt a később történelmi kiigazítás 's javítás előkészítéseinek tekintetéből ezt tenni valódi hazafiúi kötelesség. E szempontból indulván ki azt hiszem, hogy nem haszontalan dolgot cselekszik az, ki a törvényjavaslatokhoz — mely talán egyik vagy másik tekintetben egyoldalual törvénynyé válhatnék — tiszteletteljesen de figyelmeztetőleg szól, ez által némely tén csak csekélységnek látszható 's éppen azért a közfigyelmet könnyen kerülhető, de végeredvényben még is fontossá válható hiányra nézve fölkeréven a honatyák kegyes pártfogását.

A szabad kir. városok rendezéséről szóló törvényjavaslat II. részének 40. §a c) pontjában elősoroltatnak mindazon életnemi foglalkozások, melyek a birtokon, gyárnokai, kereskedői és kézművesi életfajokon kívül polgári jog-nyerésre jogosítanak. 'S itt én hiányt veszek észre. Van itt minden: tisztviselő, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész, mérnök, oktató, művész, tőkepénzes; — de — író és nevelő nincs megemlítve. 'S ezt én sokkal tette-mesb hiánynak nézem, mint első tekintetre látszhatnék. — Legyen szabad ebeli nézetemet röviden kifejtenem.

A javaslat első részének 36. §ában mondatik, hogy a városok megtelepedett lakosai az anyagi és szellemi kereset minden ágaitól adózni tartoznak. — Ezt összevetvén a főnemlített c) ponttal, vagy az következők: hogy az író-és nevelőnek adózni ugyan szabad sőt kell, de polgári jogot igényelni nem szabad, — vagy az: hogy az írói és nevelői működés sem az anyagi sem a szellemi keresethez nem tartozhatik. 'S itt rejlik ime a hiány alapja, az ellenmondás.

Arról, hogy az író és nevelő foglalkozása kivá-lólag a szellemi működések közé tartozik, úgy hiszem senki sem kételkedik, mertha még ezt is bizonyítgatni kellene, úgy csak építsünk Noébárákat, mert még özönvíz előtt vagyunk. Tudván azt, hogy a két említett foglalkozás csakugyan szellemi működés, 's továbbá azt sem tagadhatván, hogy az írói és nevelői működés kereset-forrásul is ajánlkozik, sőt mint ilyen valóban létezik, semmi sem bizonyosabb mint az: hogy írói és nevelői kereset után adózni is fog az író és nevelő. Igen! szellemi keresete után adózni is fog ugyan, de — polgárjogot nem igényelhet. Ez anomalia.

De azt mondandja valaki: hogy az író és nevelő — ha adózik 's a mit adózik — nem mint író's nem mint nevelő fizetendő, hanem fizetendő mint tisztviselő, vagy ügyvéd, vagy orvos, vagy oktató'sat. Illy felvilágosítás engem meg nem nyugtat, 's pedig azért nem, mert éppen itt látom az egyoldalualságot egész meztelenségében.

Ezen egyoldalualság pedig abban áll: hogy e' szerint az író és nevelő működése csupán mellékesnek nemcsak te-

kintetnek, de hogy ollyannak tekintessék, törvény által kényszerítettnek. Így e' két pályának ön-állóság a fogna megsemmittetni, — ez pedig a 19dik század szelleméhez méltatlan eljárás volna.

Igen is ön-állóság az, mit én e' két pályakörnek követeltek, — önállóság és polgári állás!

Szólok először az író állásáról.

Nem hiszem, hogy valaki az író hatáskörének fontosságát kétségbe vonja. 'S ba még is tenné általán véve, — bizonyára nem teend az összehasonlítás után, azt egyéb polgári működésekhez mérvén. Vagy talán a' művész, ki aesthetikai érzelmünk táplálataul például képeket fest, vagy azon mesterember, ki lábunk ótmárára csizmát varr fontosabb szolgálatot tesz az emberiségnek és hazának, mint az író, ki a legnagyobb legüdvösebb fejleményekre eszméket kelt, utat egyenget, szívet lelket képez, az ész birodalmát szélesíti, az értelmiség országát gazdagítja, érdemnyit tisztít 's nemesít, ismeret-bányákat művel, szellemi kincseket gyűjtöget, az embert nagygyá dicsővé emeli, 's a' nemzetet a' világtörténet méltóbb hőisévé valóni törekszik? Nem, lehetetlen, hogy valaki, ki Isten szent világosságának örökösével tekint 's éri magát, illyet állítani merjen. 'S még is, — ama művész ama kézműves érdemesnek tartatik polgárrá lehetni, de — az író méltatlan reá! Ez vagy képtelenség, vagy égbekiáltó bűn volna.

Nem is lehetséges, hogy a' kormány, ha e' szempontból fogta fel a' dolgot, a' törvényjavaslatot illy módon állítsa fel. De a' kormány kétségtelegen más szempontból indult, ama főnebb említett mellékességi szempontból, mely szerint föltevő, hogy az írói működés csak mellékes foglalkozás egyéb életpálya mellett — vagy is hogy az, ki mint író lép fel, már különben is másunnan meríti életpályai keresetét. — 'S éppen e' szempont az, mely meggyőződésem szerint a' hiánynak magvát rejti magában. —

Nem ez a' dolognak elméleti 's gyakorlati oldala. — Elméletileg tekintve én legalább nem látom egyeztethetőnek mai századunk magasra haladt szellemével, hogy az írói működés örökös alárendeltségben tartassék, olly alárendeltségben, mellynél fogva érdemet, dísz, jogot önmaga által ne birjon kivíni, hanem ezt más valami — tán csupán csak névszerinti — foglalkozástul várnia kelljen. Sőt ebben valódi veszedelmes irányt látok kifejezve, mely az irodalom és tudományok, mint független törekvésű szellemi működéseknek egyenesen nyakát szegné mind — örökre. Isten és világ előtt tudva van, milly nagy szüksége van e' honnak tudományra 's műveltségre, hogy végképpen levetkezze a' barbarismus szinét, mellyről a' művelt külföld némileg még mindig vádol bennünket; 's eddig is, bár más nagy nemzetekéhez mérve még csak csekély irodalmunknak sokat köszönhet a' művelődési haladás. Azért az irodalom 's tudományok szárnyát szegni annyi volna, mint nemzetünket szándékosan visszalökni a' 10ik század ázsiai fejletlenségeibe. 'S van éjőzan ember, ki ezt akarhatná? — Igen, de fogé a' tudományos és irodalmi fejlődés szabadon mozoghatni, ha az ezt megindítani 's vezérelni képes egyedek az álladalomnak csak amolyan függőkeiül tekintetnek, kik csak mintegy kegyelemnek vehessék, ha tudományos és irodalmi fáradozásainkál fogva valamely városban mint pusztá közlakosok meghuzhatják magokat? Fogé a' tudomány 's irodalom diszre, világjelentőségre vergődhetni, ha az azt kezelők illy nemében a' megvetettségnek részesülnek? Soha, de soha! Hogy a' műveltségnek e' két hatalmas tényezője disz-fokra emelkedjék, ön-állóság gal kell birniok az irodalom 's tudomány férfainak. Mert vannak e' két nemnek olly ágai, melyek egy egész élet kizáró munkáját és szorgalmát igénylik, hogy némi tökélyre feljussanak. 'S vajjon fogja e' az ihletett keblü egész odaáldozással, életcélja ölelésének egész hevével magát olly tudomány vagy egyéb irodalmi ág művelésére szentelni, melly után még csak annyi elismerést annyi méltányt

sem arathat, hogy — polgárnak fölvetessék? Vagy ha ezt később teendi is, előbb még időt kell vesztegetnie olly valaminek megtanulására, mi keble sugalmaival tán semmi összhangzásban nincs, csak hogy polgári állást szerezzen magának. 'S ha ez így leend, minő újabb anomalia ezismét, hogy az ad valakinek polgári állást, miből a' pusztá néven kívül egyebet alig bír, — az pedig, miben éjjeleket 's napalokat átizzad, semmibe sem vétetik; — sőt hogy adózni fog attól, mi keresetet ugyan nyújt, de dolgot nem, vagy tán éppen attól fog adózni látszani, mi jogot ad neki, de konyhájára egy garast sem hoz be.

Azért én azt hiszem: a' méltány sőt az igazság kívánja, hogy mit valaki élete fő foglalatosságának vall, attól nyerjen nevet, címet, jogot, 's annak nyomán viseljen terheket. Tiszteletessé kell emelnünk az író a' tudós nevét, működését, állását, ha azt akarjuk, hogy azon üdvös hatást valóban gyakorolja is a' nemzet fejlesztésére, mellynek gyakorlására istentől 's geniuszától hivatva van. Vagy teljes lehetetlen volna é nálunk egy homme — de letres — féle osztályt képezni, mellynek egyes tagjai, mint a' szellemiség képviselői, legalább is annyi súlylyal 's tekintélylyel bírjanak a' polgári osztályban, mint egy timár, vagy köztelverő?

'S nézzük meg a' törvényjavaslatban foglalt eskü-mintát. Király, haza iránti hűség, törvénytartás, jogok megőrzése 's lelkiismeretesség, — olly tulajdonok é ezek, mellyeket bárkitől is várni lehessen, csak az írótól nem? Én azt hiszem, hogy e' tulajdonok éppen a' tudomány 's irodalom emberében, ki egy világ-összszegzet képes lelkeben hordozni, ki a' nemzet szellemét felkarolni 's keble lángjain ápolni bírja mint senki jobban, hogy mondom, e' tulajdonok éppen benne virulhatnak teljes öntudattal.

Detérjünk át a' gyakorlati oldalra. — Mind — ezen elméleti említések csupa eszmejártéknak tetszhetnek, ha az élet nem bizonyitná az alap valódiságát. 'S ezen gyakorlati valódiság abban áll: hogy már most is vannak irodalmunknak olly bajnokai, kik — mint Schiller „föld elosztása“ — szól — minden szorosan vett anyagi tárgyakra való figyelem nélkül, lángszellemök sugalmait követve kirekesztőleg az irodalomnak szentelik napjaikat a' nélkül, hogy valamely cézhszerű — a' javaslat szerint egyedül polgári jogot osztható — testülethez tartoznának, vagy ha illyeshez névszerűleg tartoznak is a' nélkül, hogy éppen ezen állás után egy garast keresnének. Melly minőségben fognak ezek adózni? mint ügyvédek vagy orvosok? holott mint illyenek nem birnak keresettel? 's melly minőség teendheti őket polgárokká? az é, mellyben mit sem működnek? 'S a' csupán írók mint illyenek fognak é adózni keresetök után, holott jogot nem szerezhetnek? Pedig kívánatos, hogy ezek száma minél inkább gyarapodjék, mert emelkedése, féryes jövője irodalom által eszközölhető szellemi műveltségünknek csak igyleend.

'S pedig annál kívánatosb, hogy az író mint író szerezhesse polgári jogot és állást, minél leverőbb a' törvényjavaslat 42 §ának értelme, melly szerint testületek és társulatok tagjai mint olly a' no k polgári jogot nem követelhetnek. Így tehát lehetne valaki akármennyi tudós társaság vagy egyetem tagja, de ha e' mellett nem czéhbéli mérnök is, vagy orvos'sat. — polgárrá nem lehetne. Tehát sem mint író, sem mint társulati tag, melly kitüntetést pedig talán éppen írói fáradozásai által érdemelte ki. Ez kegyetlenség! —

Még egy tekintet van, hogy t. i. polgári-jogot a' tőkepénzes is igényelhet. Tehát a' tőkepénzes igen, de az író — nem. 'S miért, mert amannak pénze van, emennek pedig tán csak — esze van.

Hová vezet ez? Úgy építsünk oltárt minden áron az anyagiságnak, a' mammonnak, — az értelmiséget, a' szellemet tiporjuk porba! A' tő.pénzes, ki tán nem is erényes úton vagy tán, nem is maga szerezte pénzét, hanem apjá-

tól, öreg apjától öröklötte vagy épen feleségétől kapta, — ő lehet polgár, — de az író, ki tán épen azért nem tehet pénzre szert, mert azt tudományos segédzserékbe, könyvekbe, gyűjteményekbe, tanulmányi utazásokba temette, — az író, ki mit keservesen szerzett, lelke kincseit, ismét mind oda áldozza honának, nemzetének, az emberiségnek, az író polgár nem lehet, — de ha netán egy kellő értékű telket vásárolhat, — már akkor mindjárt lehet! 'S hát mennyivel derekabb ember azon író, ki özszezsugorgatott filléréiből végre telket vásárolhat, mint az, ki lelki tárházának minél dusabb fölszerelésére fordítja csekély jövedelmét? — 'S mily viszásság! Az író ezekre fog hatni lángszavával, ezeket nyerhet meg véleményének elfogadására, — de ezen véleményét saját egyszerű szavazatával — mint polgár — nem támogathatja. — Valóban, ha mind ezeket meggondoljuk, lehelten azon meggyőződésben meg nem szilárdulunk, hogy ama törvényjavaslat magas tervezői csak feledékenységből, vagy mivel a hazai irodalom az ő igényeik szerint még nem vitt ki elegendő jelentőséget, mellőzték ily hidegen a polgársztályzat rovataiban a hazai írókat. De az írói jelentőség mindinkább növekszik 's az eddigi netán kelletnél csekélyebb súly miatt a következő bizonyára nagyobb leendő suly-képviselőt még a polgári jogból is kirekeszteni nem volna európai cselekvény.

E' tekintetek arra bírnak engem — 's hiszem számos rokon kebelével találkozik ohajtásom — hogy az országgyűlésileg tanácskozó 's törvényhozó honatyákat hazafiúi tisztelettel 's bizodalommal kérjem: méltóztassanak a polgári jognyerhetés szempontjából az írókat is a törvény rovataiba fölvenni, 's a törvénynek ily értelemben megszentesítését ő felségénél, legkegyelmesebb királyunknál kieszközölni. (Vége köv.) N e y F e r e n c z.

O R S Z Á G G Y Ű L É S.

XVlik kerületi ülés, dec. 2kán. Elnökök: Bernáth (Ung), Bachó (Trencény); jegyző: Szentkirályi (Pest). T á r g y: háziadó és országos pénztár.

B e r n á t h Zsigmond elnök: felolvassa a naplővizsgálók névsorát, mely ki fog nyomatni; S m a i c h B. Bucceari követe felszólalása folytán a kerületekről a névsorhoz még Szluha jászkapitány és említett buccarii követe csatoltatván. Ezután az elnök a mai napra kitűzött adókérdést tanácskozás alá terjeszti.

K o s s u t h Lajos, Pestmegye követe: Miután a közösteherviselés elve — fájdalom nem egészen! — elfogadott, a háziadó és országos pénztár körüli részletek kidolgozására szükséges, hogy azon elvek életbe léptessenek. Nem tartja szükségesnek megemlíteni azt, hogy többen vannak oly véleményben, kik az országos pénztár megalapítását a háziadó elvállalása által nehezítve látják. Az ő véleménye az: hogy a nemességnek a háziadóbani részvéte nem hogy nehezítené, de még elősegíteni fogja; sőt a háziadó elvállalása által lehet az irányt megadni, hogy az országos pénztárból legyen valami. Tévedne, a ki azon erédvény által, hogy az országos pénztárra nagyobb volt a többség, elcsábítani akarná magát 's az orsz. pénztárnak elsőseget adna. Ezen politikai számítás nem volna üdvös 's minden esetre tévedésbe vezetne. Az adó kérdése hazánkban évek óta pártok kérdése volt 's annak története mindenestre di-csőségére válik a nemzetnek; mert ez oly szépen sehol sem ment keresztül, mint nálunk. 'S midőn Angliában, hol az oly törekvést a szabad sajtón kívül mind azon intézetek, melyekkel egy szabad alkotmányos nemzet bír, sokkal inkább támogatták, a rabszolgaság eltörlésére, a gabnabill kivívására 20—30 évi agitatio vala szükséges, jöllehet O'Connell háta mögött 7 millió nép állott; nálunk az adó kérdése hat évi küzdés leforgása után úgy áll, hogy egyik rész a nép terheiben nem akar ugyan osztozni, de az országos pénztár létrejövését kívánja, a másik minden tekintetben egyiránt kívánja viselni a terheket. Ez a többség kulcsa. Némelyek a háziadót, mint az orsz. pénztár ellenét állították fel; de a többség nem látja ellentétben e két adófajt. Azért a kik nem az Istentől megáldott subsidionalis úton, hanem a közös teherviselés alapján akarnak részesülni a terhekben: igyekezzenek ez alapot erősen tartani; mert ha ez alapot megingatjuk, özszedől az egész intézet. 'S miután úgy állunk, hogy sokan a közös teherviselést akarjuk basisal az országos pénztárnak: vigyázzunk, hogy ezen basist épségben tartsuk, mely erő ha ellöketik, nemcsak 43 szavazat nem fog állni az országos pénztár mellett, hanem talán megis fog bukni. Az adót egy párt is képes megakadályoztatni, midőn kivívására mind a két párt hozzájárulása szükséges. Ezek következtében a kérdés úgy áll: hogy a háziadó az országos pénztárt nemcsak elősegíti, sőt egyedül csak az alapíthatja meg. Ennek bebizonyítását szóló számokkal igyekszik megkísérteni, melyeket azonban csak példálul kíván tekinteni. Tegyük — mond szóló, hogy a nemesség akar fizetni 3 milliót, de a háziadóhoz járulni nem kíván: lenne az országos pénztárban 3 millió; de ez által a nép érdekei kiegyenlítve nem volnának, 's az országos pénztár létele nem

biztosíthatnák. Szükséges tehát kiegyenlíteni a népérdekeket, mert míg a nemesség nem osztozik a nép terheiben, míg a nép robotozó jobbágya lesz a nemességnek, míg a jobbágy semmi politikai jogokban nem részesül: addig hazánkat veszély fenyegetheti. Ha azonban a nemesség részt vesz a közös teherviselésben, ez által többet nem fog fizetni; de a nép érdekei ki lesznek egyenlítve 's kéri szóló: vajjon melyik mód tehát jobb és tanácsosabb? Valamig tehát nem a közös teherviselést választjuk alapul, mindaddig fenakadunk. Nem akarja vitatni, mi jobb, direct vagy indirect adózás; csak annyit mond, hogy a direct kivetésre alapított adózás, ha a nemesség 3 milliót vállalt el, nem biztosít arról, hogy 3 év múlva fog é ismét fizetni 's lesz é pénze a pénztárnak. Az eddigi politika, hogy mindig tökélt szavazattak meg, szerfölött fonák volt; mert akármelyre fogott aztán az ország, ha nagy nehezen behajtotta is a pénzt, végre fel kellett akadnia. Csak nézzük például az ajánlat utján életbeléptetettek közül a museumot, hol ha már kiapadt a forrás, ismét votizálni kell, hogy akar é a nemesség még többet adni, 'stb. Ha pedig örökös időre biztosított országos pénztárral gondoskodunk, 's abból évenként például 10,000, a gazdasági egyetnek 30,000, az iparegyesületnek 10,000, a fumei hajózáskolának 5,000, a kisedovást terjesztő egyesületnek 5,000 flot 'stb. adunk: 300,000 flból minden kitélik, mi által gyáripárunk, mezőgazdaszatunk 's kereskedésünk említett tényezőit felvirágzás felé segíthetjük. A direct adóra nézve két tekintet áll elő. Tisztába kell jóni, hogy vajjon 24 millió körül forgó statusfinancialis állapot elegendő é az ország szükségéire 's marad é még abból valami fölösleg? De ha a felelősséget el nem érhetjük, ne veszélyeztessük az ügyet 's ne függesszük azt fel országunk alkotmányos állásának 's a kormány e tekintetbeni számolatásának kivívásától; hanem miután a direct adó nem biztosít, gondoskodjunk egy forrásról, honnan a szükségeseket teljesíthessük, 's melynek azonkívül hogy folytonos jövedelemről biztosít, kezelése könnyű; midőn a direct adó kivételése ezer nehézséggel van összekötve, annyival inkább pedig, mivel a nemesség még eddig nem fizetett. Ne föltételezzük tehát most ez ügyet valami tökéletestől, hanem nyuljunk indirect kútfókhoz. Ily indirect kútfók kimutatásánál, melyeknél az országos pénztár életbeléptetése a kormány megszámlaltatásától nem föltételezhetnék, két tekintetből lehet kiindulni, jelesen: a) vannak kútfók, melyeknél a nemzetnek semmi nehéz harezot nem kell kiállani a kormánynak; b) vannak mások, melyek a kormánytól némely áldozatot igényelnek. Az első osztálybeliek közé tartozik a só, mely a kincstárnak — hogy garasokról ne beszéljünk, az 1791: 14. t. czikk által a sónak ára minden mázsától 11 krra emeltetett fel. A sófogyasztás mennyiségét szóló nem tudja, azonban csudálatosnak találja, hogy midőn az 1808ban kamarai kimutatás szerint 1 millió 400 's néhány ezer mázsára tétetett, legközelebbi időben bizonyos notabilitás 1 millió 300 's néhány ezer mázsára és így kevesebbre teszi; jöllehet azóta a népesség 50% el szaporodott, 's a juh- és marhatenyésztés is roppant sokat növekedett. Midőn ily kimutatást tesznek a kormánynak, akkor rosszul áll a dolog. Továbbá, a só fölemelt árán kívül az első osztálybeliek közé sorozza szóló a telegkönyvtaksát is. A nemesség Magyarországon nagyon érzi, hogy a birtokrendezés körül intézkedésre van szükség, mert ez lételemek kérdése; ha pedig fogunk a birtokviszonyok rendezésében valamit csinálni, telegkönyv kell, mert különben nem lesz hitel. Ha lenne telegkönyv 's minden birtokváltoztatásnál megállapíthatnák valamely fizetés, mint a kir. városoknál divatoz: ez is 1 milliót jövedelmezhetne; de jövedelmezne csak 200 ezeret is: ez is jó lenne. Azonban a telegkönyvknél szükséges volna kötelező előleges betáblázás is; mert csak akkor biztosíva a hypotheccalts rendszer alapja, ha a telegkönyvben a birtok 's az azon fekvő terhek följegyezve lesznek. Ezen betáblázási díjak hasonlóul az országos pénztárba lennének fizetendők, hova e három kútfóból évenként legalább is egy millió pft folyna be növekedő irányban. — A második osztályba oly kútfók esnének, melyek a kormánytól némely tractatust kívánnak; és szóló hiszi, hogy a kormány az e tekintetbeni nehézségek elhárításában kezet fog a nemzettel. Szólónak itt ismét a só öltik szemébe: a kormány 1802ben a háborui költségek födőzésére 2 millióval kívánta szaporíttatni az adót. Az ország rendei néhány ezeret ebből az adózó népre róttak, a többire nézve beléegyeztek, hogy a só ára mázsánként 1 fltal fölemeltessék; a kormány még az 1 fltal 6 krral kívánta szaporíttatni, mibe a rendek belé is egyeztek azon záradék mellett, hogy ez az akkori szükségek födőzésére „ad legendas praesentes status necessitates“ ajánltatik; egyszersmind föliratilag megkérték ő felségét, hogy a sójövdelem fölölsége a kamarai tisztek fizetésének javítására 's az ország szükségéire fordíttassék. Szólónak, valahányszor a sórul van szó, a kamarai tisztek jutnak eszébe, mily borzasztó nyomoruságos helyzetben vannak ezen emberek, pedig csak

vége van már azon necessitásnak, 30 év óta béke 's a fölölsleges sójövdelemből kitelnek annyi, mennyit Mosony-m. követe az ország investitiójára megajánlani akar. Szóló Bécseből egy Ausweistabellát kapott, de kitől, nem mondja meg, mellyből egy kis kimutatást ad a kincstári jövedelmekről 's kiadásokról; és szerinte a kiadás és pénztári állás nem áll aránytalanságban a jövedelemmel. Ugy véli azért, hogy jó lenne ő felségét megkérni, miszerint az országos pénztár jövedelmeit a só fölemelt árából szaporítani méltóztassék; és írjuk meg ő felségének, hogy csináljunk egy kis közlekedési utakat 's nem veszítend felséged semmit, mert azon pár százezer forint folyton szaporodik a vagyonosság növekedésével. A vámrá nézve, melynek elintézése kütözetett, mondja szóló: hogy ő a socialis ténen alkalmat vett a műipar kifejlése körül hatni 's így ismereteket szerezni, mint más nem, ha csak a kormányval érintkezésben nincs; de szeretne szívébe látni a kir. előadások írójának, vajjon hiszi é: hogy Magyarország midőn az országának egy garasa sines, a vámért egypár milliót fog megszavazni válságul, azért hogy jövendőben egy garast se kapjon a vámjövdelemből; annyival inkább, minthogy a vám-eltörlesztés a dohánymonopoliummal köttetik össze; 's átlátta é az előadások írója a dohánymonopolium lehetetlenségét, melynek kezelése nem létesíthető, ha csak minden fogyasztó mellé egyegy ör nem állíttatik fel. Szóló a szabadságnak embere 's annak visszaéléseitől sem fél; — mert a szabadság Achilles fegyvere, minden sebet meggyógyít. Ha a vámjövdelem egy része befolyna az országos pénztárba, ez által is szépen megszorodnék; mit a kormányval, ha az ország javát tekinti, meg kell engedni. A media tricesimát ugyan mindig kérték az országos rendek, azonban a kivelt szóló nem akarja terhelni, mégis azt tartja, hogy oly árúktól, melyeknek mázsája 100 flra rug, az országos pénztár részére 1 fltal lehetne venni. Ezen kútfőhöz számítja még szóló a kir. kinevezéstől függő taksákat; továbbá, a papi jószágokat az ezen ügyben nagyobb egyetértés tekintetéből nem említvén, a vacans papi hivatalok jövedelmeit, mely által a népnevelés tetemesen mozdíttatnék elő; végre a külföldi birtokok, absensek nagyobb szerű megadóztatását, útvámat legalább külföldiekre, nemkülönben a kártyát, melyet szóló véleménye szerint tetemesen meg lehetne róni. Mely itt előszámlált kútfőkből 5 milliónál több folyna be az országos pénztárba. Kijelenti szóló, hogy subsidiumot küldöji nem adnak, hanem felhatalmazták, hogy a közteherviselés alapján mindenre fizessen. 'S tegyük, hogy a nemesség direct úton 3 milliót ad, minthogy a háziadó az 1845ki kivétel szerint 3,609,415 flra rugott, és a jobbágyi birtok a nemesi jószághoz oly arányban áll, mint 3: 4hez, a nemességre 1,700,000, a népre 1,300,000 esnék, mely arányban a nemesség adhatna direct úton az orsz. pénztárba 1,300,000 pftot, a jobbágyiség pedig 1,700,000ret, minek végezelje lenne a népek a nemességiránti kiegyesztelődése 's ez által a deperditát megnyerné a nép. Ha pedig a háziadó alapján indíttatik meg a dolog: leszen negyedfél millió a házipénztár; de ennyit fizetve a nemesség nagyobb teremtett 's a mellett hogy nem fog többet fizetni, a néphez közeledett, megállandósította az országos pénztárt 's megalapította a közteherviselést. Szólónak az legfőbb ohajtása, hogy a háziadó és az országos pénztár elfogadhatóvá tétessék. A mi azt illeti, hogy a rendszer kidolgozására minő választvány bizassék meg? Szóló országos választványt akar, és kijelentvén, hogy a két tábla juris publici állását nem fogja felidézni 's remélvén, hogy principialis utak által a siker veszélyeztetni nem fog, megüzenni kívánja a főrendeknek: hogy a rendek a háziadóra nézve minden biztosítékra készek; az országos pénztárra nézve szinte minden alkotmányos biztosítékot, felelősséget kívánnak, etől föltelezvé a fizetést. Az országos választványt ezeket dolgozza ki, mely véleményét adjon, a hova-fordítás iránti nézetek mellőzésével.

B e r n á t h Zsigmond, ugy véli, hogy Pestmegye követeinek előadása leend sarkalata a tanácskozásoknak. Ha jó felfogta, Pestmegye követeinek indítványa az: hogy kerülvén minden principialis utat, a főrendek a közös teherviselésnek elfogadására 's az országos választványhoz járulásra szólíttassanak fel.

K o s s u t h L. Miután a hadiadó megbukott, csak háziadó és országos pénztárhoz járulásra kívánja fölszólítani a főrendeket.

Ezekután szólottak még: L ó n y a y M. Beregmegye követe, az indítványt pártolól; továbbá S o m s i e h Baranyamegye követe, ki a pesti indítványt pártolván, egyszersmind kijelentette, hogy az ósíség tárgyában indítványt tenend. Justh J. Turóc követe pedig a honosítási törvény kidolgozására kívánt választványt kineveztetni.

B e r n á t h Zsigmond elnök: Nem levén szólásra senki fölírva, Pestmegye indítványát végzéseképen kimondja. Továbbá Zágrábmege kérelmét bemutatván, annak felolvasása jövő ülésre halasztatott; egyszersmind akkora tü-

zetvén l
ranyai ó
X
és Bern
Szentki
hervise
faludy-
B a c h
bani üze
felolvas
(Zempl
nyomatr
B
a' Kisfal
S
mellyhe
vénytele
jogaiba
lésen a'
O
idő kelt
mak fog
szer alap
laptalan
's az elle
ra elege
J
's a' kér
ri utasít
B
nek a' h
faludy-t
K
tandónak
E
hoz leen
B
rembeni
pot kér.
S
tekintet
tatott.
N
Borsodn
szönyeg
gyelmük
tett indít
váb font
vánja me
vete a' je
ja örömé
az 1836
a' conse
bukott; 's
vény a' e
ni a' nép
több szab
létét kim
ságra né
nem kére
vényező
nép szá
Hogy e
karja sen
sebb, —
a' kir. el
midőn az
vényhozó
ló előszó
s t a t u s
kényszer
érdekei
gosnak r
dokig ny
ur is kén
egyedi sz
lal magá
lést viszo
tekintet
parunk 's
kimutatja
ságot eg
ségét ha
elvt esá
lemben,
nek kivá
kivánság
ha talmas
b en nem

zetvén ki a' zempléni örökváltság iránti indítvány és a' baranyai ösiségi indítvány is.

XVII. kerületi ülés, dec. 3án. Elnökök: Bachó és Bernáth (Trencsény és Ung megye követei); jegyzők: Szentkirályi M. és Szabó Miklós (Vas); tárgy: a' közös teherviselés tárgyábani üzenet, zágrábmegyei kérelem, Kisfaludy-társaság folyamodása és az urbéri örökváltság. — B a c h ó L. elnök jelentvén a' közös teherviselés tárgyábani üzenet elkészültét, az S z e n t k i r á l y i M. jegyző által felolvasatott, és S o m s i c h P. (Baranya) 's L ó n y a y G. (Zemplén) észrevételeik folytán tett módosításokkal ki nyomtatni rendeltetett.

B a c h ó L. elnök: bemutatja a' zágrábi kérelmet és a' Kisfaludy-társaság folyamodását a' sajtó tárgyában.

S z a b ó M. jegyző: felolvasta a' zágrábi kérelmet, melyben Zágrábmegye rendi a' rajtok elkövetett törvénytelenégekről panaszokdván, a' tartományi gyűlést jogaiba visszahelyezni 's Zágrábmegyének az országgyűlésen a' kk. és rr. táblájánál ülést és szavazatot kérnek.

O s e g o v i c s M. (Horvátország követe) a' hely és idő kelte nélküli iratot, mint a' melyben nemcsak rágalmak foglaltatnak, de a' mely hor. ország helyhatósági rendszer alapjában megingatására céloz, mint rágalmat 's a' laptalan vádat küldőji nevében érvénytelennek nyilvánítja, 's az ellen ovást tesz addig is, míg azoknak megczáfolására elegendő adatokkal áll elő.

J o z i p o v i c h A. turmezei gróf: viszontovást tesz, 's a' kérelmet a' horvátügyben kiküldött választványhoz kéri utasítani.

B a c h ó L. elnök: kijelentvén a' zágrábi kérelemnek a' horvátügyi választványhoz leendő áttételét, a' Kisfaludy-társaság folyamodására figyelmezteti a' rendeket.

K o s s u t h L. a' kérelmi választványhoz véli utasítandónak. —

E l n ö k s é g: kijelenti a' kérelemnek a' választványhoz leendő áttételét.

B a c h ó L. elnök: jelenti, hogy az építőmester a' terembeni szükséges változtatások elkészíthetése két napot kér. Megadatot.

S o m s i c h Pál (Baranya) kíváná: ha időkiméltés tekintetéből holnap alakulnának a' választványok. Elfogadatot. —

N a p i r e n d. L ó n y a y Gábor Zemplén m. követe: Borsodmegye követe midőn az alimentationalis tárgy volt szőnyegen, felszólítván a' kk. és rrket a' nép érdekére figyelmüket fordítani: a' közös teherviselés elvállalása iránt tett indítványt; egyszersmind az örökváltságnak nem kevésb fontosságát tulajdonítván. Szóló most ezen tárgyat kívánja megemlíteni. Ö nem csudálkozik, hogy Mosony követe a' jelen körülményeket rózsaszínben látja, 's nem titkolja örömét szinte az eszmék haladása fölött. Az örökváltság az 1836ki országgyűlésen pendítettén meg először, akkor a' conservatívek rémképet láttak benne 's az eszme megbukott; jövő országgyűlésen pedig az engedvényező törvény a' conservatívek által indítványoztatott. Kiszabadítani a' népet hűbéri viszonyaiból, 's adni a' hazának minél több szabad polgárt, ez mostani feladatunk. Ennek kívánatos létét kimondá a' törvényhozás akkor, midőn az örökváltságra nézve engedvényező törvényt alkotott. Ez tehát nem kérdés többé, valamint nem kérdés az, hogy az engedvényező törvény e' czélnek meg nem felel, 's e' mellett a' nép századokig sem hontakozhatik ki jelen helyzetéből. — Hogy e' törvény irott malaszt maradjon, — azt sem akarja senki. Az eszméknek illy haladása annál örvendesebb, — mert jelenleg e' kérdést a' kormány is megemlíti a' kir. előadásokban. A' status érdekében áll tehát, hogy midőn az engedvényező törvény czélhoz nem vezet, a' törvényhozás tovább haladjon. Két elv kimondatását látja szóló először is szükségesnek: ez a' kényszerítés, 's a' s t a t u s n a k k ö z b e n j á r á s a. Ne ijedjenek meg a' kényszerítés szótul, meg kell annak történni, hogy a' nép érdekei kiegyenlítettessenek. 'S kik a' kényszerítést igazságosnak nem látják, ám gondolják meg, hogy a' nép századokig nyögött annak járma alatt; ideje már, hogy a' földesur is kényszerítették. T. i. a' mennyiben minden törvény az egyedi szabadságot korlátozza, mindenik kényszerítést foglal magában. Avagy a' fizetés nem az? Kik a' kényszerítést viszonosnak kívánják, azok lehetlenséget kívánnak. Egy tekintet hazánk néposztályaira, népünk tehetlenségére, i parunk 's financiánk hiányaira, ennek lehetlenségét bőven kimutatja. Lehetlenséget kívánnak azok is, kik az örökváltságot egyszerre kívánják keresztülvinni, minek lehetlenségét hasonló okok igazolják. Ezért szóló a' kényszerítés elvét csak a' földesurakra kívánja alkalmaztatni, olly értelemben, hogy midőn a' kötelezést egyedül csak a' többségnek kívánsága vonhatja maga után, az az egyes jobbágyságok kívánságára meg nem történhetik, annál inkább, mert így a' hatalmasak a' szegényebektől elválván, ezeknek ügyében nem munkálkodnának, 's az általános váltság nem mozz-

dittatnék elő. Mikép járjon el ez ügyben a' status? e' tárgybani részletek kidolgozását választványra kívánja szóló bizni, mely a' bíróság, a' váltsági öszveg, főlebbvitel, hitelbank 's egyéb szükségéről javaslatot készítsen.

L ó n y a y Menyhért Bereg megye követe: Ha van tárgy, mely érdemleges megvitátást kíván, az az örökváltság. Az adó körüli eszmék hat évi agitatio után meglehetősen készítették elő, midőn az örökváltság nem rég hozatott szóba; miért annak tárgyalása annál inkább szükséges, mert a' törvényhozás köréből az eszmék szerteszágároznán, a' komoly vitátás azokba is önt meggyőződést, kik e' tárgyat még tisztában nincsenek. Szóló hosszabban szól, de a' felhozandó adatok felvilágosításul szolgálódnak a' nehézségek könnyítésére. Ha van a' törvényhozásnak szent kötelessége, valóban az: hogy az örökváltság iránt még e' hongyülésen rendelkezék. Az emberiség történetében az okok és okozatok összefüggése nyilatkozik, 's valamint a' józan politikának jutalma el nem marad, úgy az eltévesztett irány magától megboszulja. Van a' dolgok eseményiben egy az istentől felállított igazság, mely megadja az erénynek és bűnöknek jutalmát. Idő van még ezen kérdés kiegyenlítésére; 's ha a' törvényhozás a' jelen időt elszalasztja, lesz, mikor a' felelet terhe a' törvényhozásra is nehezdedni fog. A' hűbéri századokban, midőn a' földesur háttartalan ura volt jobbágynak: ezeknek, mint gyermekeinek léteéről is gondoskodott, magtárait számukra kinyitotta és szükségüket fődözte. Midőn az urbéri viszonyok meghatározottak, a' bizalom megszüntével a' földesur és jobbágyság, mint két ellentét állítottak egymással szemközt. Ezen viszony megszüntetését elhalasztani nem lehet. — Zemplén követe által indítványozott kötelező módja az örökváltságnak, a' törvényhozásnak hatalmában áll nem kevésbbé, mint a' vasutak körüli kisajátítás elrendelése. Az örökváltságnak kötelező létét követeli először a' status érdeke; a' földesur hatalom, a' szabadság és jogegyenlőség fölállított elvével ellentétben állván. A' kötelező örökváltságot igényli továbbá a' nemzetgazdaság tekintete. Németországban kiszámították az örökváltság előtti viszony mily káros volt 's mily roppant kifejlődésnek indult utána a' nemzeti gazdaság. Követelik továbbá az örökváltság kényszerítését Magyarországon körülményei is. A' különböző nemzetiségek, érdekek, önállóság hiánya arra intenek, hogy ha erősek, hatalmasok akarunk lenni, öszsze kell forrnunk; arra intenek, hogy ki még nem szabad, szabadabbá tétessék: hogy hazáját 's alkotmányát jobban szeresse 's így az ellenkező érdekek lassankint ellensúlyoztassanak. De parancsolja a' kényszerítő örökváltságot leginkább a' birtokos osztály önérdéke. A' szomszéd országban események intő példaul szolgálhatnak, hogy a' jelen állapot többé fen nem tartható 's azon meggyőződésre buzdíthatnak, hogy ha még most a' kötelező megváltás lehetséges, később majd olcsóbb áron kell reá állani. Nem is jár e' kérdés annyi nehézséggel, mint némelyek gondolják. A' mely intézkedések a' hűbéri viszonyokból kibontakozásnál Németországban történtek, módot nyújtanak azok, hogy e' fontos kérdés hazánkban is sikeresen feloldassék. Szóló a' németországi megváltási módokat csak általánosságban említen, megjegyzi: hogy a' megváltás egyik faja pénzbeli volt, mely könnyű 's kedvezőnek mutatkozott főképp olly vidékeken, hol nagyobb levén a' vagyonosság, a' status olcsó kamatot eszközölt ki. Poroszországban a' földdeli megváltás divatozott, mely módnak czélszerűsége ott tűnik ki, hol a' népesség csekélyebb 's itt is kivételtek azok, kik 40 holdnál kisebb földdel bírtak. Porosz- és Szászországokban a' meghatározott tartozásoknak évenkénti megváltása is létezett; mely mód olly vidékeken van helyén, hol a' kamatláb nagy, mint nálunk. Másutt a' tartozások állandó pénzbeli fizetésben szolgáltattak ki, de ezen mód magán hordja az alattvalóság színt. A' törlesztéssel öszszekapcsoltság azonban mindenütt legezészerűbbnek, legsikeresebbnek mutatkozott; mert bizonyos évek alatt a' tartozás megváltatott. A' törvényhozás szabályokat alkotott, hogy se egyik se másik fél ne sértessék meg, igaz arányt dolgozott ki, határozott megváltási kulcsot; gondoskodott továbbá bírói eljárásról 's olly hitelintézetekről, melyek törlesztéssel öszszekötve az örökváltság ügyét előmozdították. Szóló megemlítvén még, miszerint külföldön az örökváltság elősegítésére hitelintézetek állítottak, jelesen Németországban a' Landrentenbank, a' nassau hercegségben a' Landes-Cassa, mely papiros-pénzt is bocsátott ki 's; továbbá, hogy a' porosz kormány is segedelmezte a' községeket és hogy a' badeni nagyhercegségben a' status 40 millió pftot adott előre az örök megváltásra: oda nyilatkozott, hogy ő is illy uton kíváná az örökváltság kérdését megoldatni 's egyszersmind ohajtaná, ha a' statusjóságokban nyujtatnék arra legelőször példa. Szóló kimondatni akarja, hogy a' megváltási törvény földesurakra nézve legyen kötelező, de jobbágyra nézve nem. Azért a' kiküldendő választványt oda kívánja utasítani, hogy aziránt dolgozzon ki szabályzási és rendezési javaslatot.

K o s s u t h Lajos (Pest megye követe): Az agitatio terét a' törvényhozás terétől megkülönbözteti 's az agitatiohoz törvényhozás terén — csak akkor nyul, ha erre a' korszerű eszmék meghiusulásának félelme készteti; jelenleg a' kibékítés és érdekegyenlítés szempontjából szöland. Az adóföldtől beszédében mondá, hogy Magyarország jövőndője bizonytalan mindaddig, míg a) a' nemesség minden terhekben nem osztozik b) a' nép robotozó jobbágyság marad, és c) semmi politikai jogokban nem részesül. A' háziadó elvállalása által kibontakozván a' nép az urbéri viszonyokból, a' közös teherviselés meg lesz könnyítve. Mig az urbéri hold a' majorsággal egyenlő értékűnek állítatik 's e' mellett a' teherviselés közös lesz: addig a' népből a' bizodalmatlanság ki nem irtatik, holott ha ezen urbéri viszonyok nem léteznének, a' nép sorsa száz perccenttel meg lenne könnyítve. Szóló szerint bizonyos körülményekben a' földdeli megváltás is megengedhető, jelesen ha még a' legelő elkülönítve nincs; de az örökváltság törvény ezt tiltja, mert a' nemesség adót nem fizetett; 's ha a' nemesség a' földnek egy részét váltságárban elveszi, akkor meg lesz esonkítva a' fundus contributionalis. A' nép politikai befolyását illetőleg, kérdi szóló, hogy miután a' háziadó és országos pénztár elfogadtatott, az adókievetés és kezelés körül semmi befolyás ne engedessék e' a' népek? 's vajjon nem fogna e' a' nép megnyugodni, ha bármely kis befolyási jogot is nyerne? A' mi a' tárgyat illeti: szóló úgy hiszi, hogy az urbéri viszony csak transitorius állapot volt a' földhözragaszkodástól a' szabadsághoz 's ezen állást nem lehet öröknek tekinteni. A' transitorius szempont tekintetéből a' nemességhez szól, 's igyekszik azt ezen ügy czélszerűségéről meggyőzni. A' nemesség érdekében fekszik, hogy a' nép urbéri viszonyai mielőbb megszüntessenek; mert valahányszor jelen tárgy a' törvényhozás szőnyegére kerül, a' nemességnek mindig áldozatot okoz, mivel a' nép terhei folyton mérsékelteni fognak. — Ha későbbre halasztatik az örökváltság, olcsóbb lesz a' díj. A' temesi földön Bánságban 26 napot a' jobbágy 50 krjával válthat meg. Hihető, hogy ezen kedvezés az urbéri viszonyok fentartása mellett ki fogterjesztetni a' többi megyére is, mi által szerfölött leolvad a' megváltandó tőke 's megtörténhetik, hogy ha ki nembontakozunk az urbéri viszonyokból, a' földesur a' helyett, hogy most becsü utján 416 pftot fogna kapni, kevés idő múlva 173 ft 20 krt kap. Ehez járul, hogy a' föld értéke vagy növekedésben van, mint Abonyban, hol a' vasuti közlekedés folytán a' föld értéke 150% el növekedett, 's mégis örömet veszik, midőn Biharban egy bécsi bankár legujabban egy nagyurodalmat vett, mellynek holdja 8 pfta került. A' dollog illy állásban esalatköznek a' nemesség, ha azt hinné, hogy az örökváltság somma is illy arányban fog növekedni; miután nem a' telek váltatik meg, hanem a' daták. Mihez járul még az is, hogy a' föld ára, mely ma fizetettnek váltságban, 10 év múlva 50% el fog csökkenni. Az áll tehát a' nemesség érdekében, hogy ezen kérdés lehető legjobban oldassék fel, mi a' tökéletes kármentesítésben foglaltatik. Most még van idő erre, de hogy 3 eszt. múlva mint fognak állani a' körülmények? azt nem tudhatni. Szóló meg van győződve, hogy ezen kérdés még most a' nemesség tökéletes kármentesítésével oldathatik fel; ne riszkirozza tehát magát a' nemesség 's ne halaszsa el a' perccet. Akadályul mondják ugyan, hogy a' földesur a' robotba szerelmes. Szóló a' tiszai vidékeken szerzett tapasztalásinál fogva meg van győződve, hogy biz a' földesur a' robotba nem szerelmes. De hogyan is lehetne szerelmes az, ki már megpróbálta 's mérlegbe veti azon bosszúságot és kárt, mit a' robotmunka okoz. Innen lehet következtetni, hogy a' nemességben van hajlam a' megváltásra. Kettő fölött sajnálkozik szóló, jelesen, hogy az engedvényező törvény mellett a' kamara nem járt el példával, az egyházi telkekből pedig egy telek sem váltatott meg. Tudja ugyan, hogy a' kamara és a' clerus azért ellensége a' váltságnak már in thesi, mert a' testületi szellem nem szereti, hogy a' birtok ingóvá tétessék. A' nmlgu helytartótanács sem igen mozdította elő a' törvény sikerét, a' mennyiben a' szerződvények helyben hagyásával időn tul késelt, mi a' megváltási hajlamot nem igen növelte. Másik ellenvetés a' tulajdon sérthetlensége. Midőn azonban e' tekintet a' kisajátítási törvény alkotását nem akadályozhatá, szóló nem látja helyét ez esetben, midőn az örökváltság a' földesurnak tökéletes kármentesítésével történék. Csalódás az, hogy az urbéri s e g m a g á n y j o g i á l l a p o t. Reméli, hogy a' magyar aristokratia megérti a' tulajdon sérthetlenségét mint a' bajor kamarákban. De senki sem is akarja a' tulajdoni jogot megsérteni. A' tulajdon sérthetlenségét csakhogy alakját a' törvényhozás határozza meg. Az urbériség juris publici kérdés, 's épen azért intervenciókat is idézett elő. A' végczél e' tekintetben az, hogy Magyarország az urbéri viszonyokból kibontakozék. Szóló ezen czélt kíváná megközelíteni az agitatio terén, de jelenleg csak szemelött tartja, és a' körülményekkel megalkudni kész. Jelenleg úgy

kell intézkedni, hogy a jövő törvényhozásnak nyitva maradjon az út a czél felé, melyhez most közeledni kell. A megváltandó mennyiséget szükség előbb pénzben meghatározni a jelen országgyűlésen, s megtudatván a jobbágyi tartozás, a földesur annak tőkétére fölvételére köteleztessék. S ime így átmegegy a váltás az adóssági tételre. A kifejlődés körülmények helybeli viszonyoktól függvén, szükséges, hogy a becsü helységről helysége a nép közbejöttével intéztessék el; s e végett az egész eljárás alatt a megyékben állandó törvényszékek, a helytartótanácsnál pedig külön örökvaltsági osztály létesüljön, s ne a régi schlandrianismus szerint kezeltesse az ügyek; a jövő országgyűlésnek tisztében állván a megváltandó állapot tőkétjét meghatározni, melynek letételével a nép egészen szabadlábra állítatik. Ha pedig a jobbágy a megváltást akarja, az álladalomnak gondoskodnia kell pénzforrásokról, mi a Rentenbank (váltási bank) által elérhető. Ajánlja szóló a választványi ügyelmébe azon körülményt, ha a jobbágy nem akarná letenni a tőkét; mint szinte a segregationalis kibonyolást, mivel a státusnak érdekében áll, hogy a birtok elkülönítessék. Vezérelvekül szóló következőket kívánja követni: 1) a váltás tárgyát nem a telek, de a tartozások képezik; 2) oly személyes terheknek, melyekhez megfelelő javadalmak nem köttetvék, váltás alól ki kellvén maradniok, a házatlan zsellérek mit váltásnak meg, nem látja; 3) a becs alapja ne az legyen: mennyibe kerül a tartozás a jobbágyak, de mennyi hasznot nyújt a földesurnak? 4) az urbéri viszonyok megszüntetésével a földesur számos tehertől, minő p. o. az uriszkártás — melyet már Nagy Pál az igaztalanság fabrikájának nevezett, menekszik meg. — Kerületi választványt akar, melynek irány levén adandó, először is szavazás által kívánja eldönteni azon kérdést, hogy ha a jobbágy tartozásainak tőkétjét le akarja tenni, köteles é azt a földesur fölvenni?

Pál János (Sopronymegy.) köv.: Küldöji oly törvényt akarnak, mely mind a jobbágyokra, ha azoknak 3/4 része kívánja a megváltást, mind a földesurra kötelező legyen, a földesur tőkétéles kártalanítása mellett; azon községek politikai jogokban részesítik, kik a magyar nyelvet értik. Választványt ohajt szinte, fentartván jövőre szólását. — (Vége köv.)

Földrendi tábla. 5ik (VIII. országos) ülés decem-ber 4én. Tárgy: a választfelirat.

Nádor ő fensége elfoglalván elnöki székét, miután a tolongó hallgatóság soraiban támadt zaj több percig sem akart lecsillapulni, imigy szólalt fel: „Uraim! látván, hogy a hallgatóság nem tartja fen az illendő csendet, ezenel csendre hívom fel a hallgatóságot, mert az nélkülözhetlen feltétele tanácskozásainknak, s remélem hogy a kellő csend fentarthatására a méltóságos főrk nekem segédkezet fognak nyújtani, hogy az ország ne mondhasa rólunk, miszerint rendet akarunk a hazában, de saját teremünkben azt föntartani nem tudtuk. — Továbbá ő fens. illy értelemben folytatá beszédét: „Mgos főrk! Mielőtt a mai ülést megnyitnám, kénytelen vagyok személyemre illetőleg néhány szót ejteni. A nemzet bizodalmtól az ország nádorává választatván, ezen táblának is elnöke vagyok, kötelességeimet mint nádor ugyan ismerem, de az országgyűlési elnökösködésben még csak kezdő levén, miután e tekintetben tapasztalásom nem is lehetett, a mgos főrendekhez fordulok, hogy tanácsukkal gyamolítani sziveskedjenek, főleg pedig azon érdemdus férfiúhoz fordulok, ki országbirói méltóságánál fogva távollétemben helyemet pótolja, hogy bő tárgyismeretével és bő tapasztalásával engemet segíteni sziveskedjék.“ Mire

Id. M a j l á t h Gy. orszbiró válaszul kifejté: mikép a tanácskozások kellő menetét és üdvös sikerét egyedül ő fensége bölcs vezérlése alatt reméli biztosan elérhetni.

Nádor ő fens. nádori ítélőmester Ghicz Kálmánhoz fordulva: „tessék a kir. előadások tárgyában kelt üzenetet felolvasni.“

Ghicz itélőm. olvassa. — A felolvasás végeztével először szót emelt

S z e r e n c s y István kir. főpohárnok. Jelen üzenet ugymond két részből áll, melynek elsejében hálát és köszönetet mondanak a rr. először hogy a felség ajkairól édes hazai nyelvünket hallottuk zengeni, továbbá, hogy a király hazánkat cs. kir. főherczeg Istvánnal, kiben a nemzet reményei központosulnak, megajándékozni kegyeskedett; hálát mondanak harmadszor azért, hogy a kir. előadások a nemzet rég táplált kívánatának megfelelőnek tapasztalhatnak. Az üzenet második része aggodalom és panasz nyilatkozványiból áll, a fájdalom keserű hangja szól ki abból. — Az említett első részt illetőleg, szóló ugy vélekedik, hogy november 12ike és 15ike hazánk történetében örökké emlékezetes napok, melyek jelentőségét hogy a kk. és rr. e felírás által is kiemelni és örökíteni akarják, igen helyes, és a hangulat, melyben ez üzenetben a nemzet érzése ki-

fejlesztnek, igen illendő és gyöngéd; de másrésztől ugy hiszi szóló, hogy ezen örökemlékezetű napok megérdemleték volna, hogy midőn forró hálánkat és örömlünket nyilványitjuk, panaszoknak helyt ne adjunk, hanem ezeket külön feliratba foglalva terjeszszük fel. Igaz ugyan, hogy a törvényhozásnak sohasem szabad elfeledni a gondosság, a körülállás köteleességét, de még sem tagadhatni, hogy a jelenetek, minőknek e teremben tanuji valánk, olly ritkák, miszerint méltó volna miattok a fájdalmat elszakasztani az enthusiasmustól, mely most kizárólag volna helyén; mert meg kell vallani, hogy midőn 3 század után először hangzott ismét magyar király ajakáról a magyar szó, midőn örömmel látjuk, mikép nemzetiségünk érdekében számos éven át folytatott törekvéseink illy fényes sikerrel koszoruztatvák, midőn a boldogult nagy nádor dicső fiát helyébe megválasztatva pillantottuk meg, meg kell vallani, hogy az öröm érzelmé ezer szivekből nyilványult illy örömdus pillanatokban vajjon kinek jutott volna eszébe a sérelem, ki akarhatott volna panaszokra fakadni? — Már pedig jelen felírás szükség, hogy viszhangja legyen amaz érzelmeknek, melyekbe csepp keserűség sem vegyült. Ennek következtében aggodalminkat egy külön föliratban kellene kijelentünk. — Egyébiránt szóló, a józan politika mezejéből tekintve a dolgot, ezuttal sérelemnek, panasznak helyét nem látja. Volt idő, midőn alkotványos jogokat megemlíteni is tilos volt, akkor természetes levén, miért hogy a nemzet a positiv törvények mellett nagy indulattal vivott, a gravaminalis tételre vitetett a politika, és akkor szükséges volt ez, helyén is volt. De mai időben, midőn átalakulni akarván a kor igényeit kielégíteni töreksznük, fel kell használnunk az összehalmozott bő anyagot, azért fogjunk munkához s ne panaszkodjunk, nem a sérelemnek, a ténynek van ideje; annál is inkább, minthogy épen az alkotványos fejlődés útján remélhetjük panaszaink megszünetését. E szerint szóló ugy vélekedik, hogy a választfelirat csak az öröm és hála nyilatkozványaira volna szorítandó, a sérelem megemlítését külön felírás mellett javasolván. De ha épen ugymond, a régi uton akarunk maradni, ha azt tartjuk, hogy a magyar csak sirva vígád, akkor csak olly sérelem iránt szólalunk fel, melyek először constatirozva vannak; másodsor pedig nem a jus publicum elméletéből vannak merítve. Ez esetre szóló ez üzenetbe foglalt választfelírásra nézve egyes módosításokat indítványoz. A hét első szakasz iránt észrevétele nincs a Sirkra nézve pedig, mely e szavakkal kezdődik: „haladási célzatink fő akadályát“ szóló megjegyezvén, mikép itt alkotványunk egyik sarkalatos törvénye van megemlítve, fejtegeti: hogy miután felsőges fejedelmünkre 1830ban a hatalom „cum regimine et gubernio“ áttétetett, a legfelsőbb stathatalom tetteleg csak illy értelemben gyakoroltatik. Miként fog az idővel kifejtetni, az isten tudja, de szóló nem ismer tény, mely az 1790: 10. törvény megsértését bizonyítaná, legfőlebb tágasb magyarázatot nyerhetett e te; ugyanazért szóló e törvény megemlítését e helyen emlíltetni kívánja. A 10. §-t illetőleg, mely így kezdődik: „Előleges és egyéb sérelemlnek“ szóló módosító szerkezetet indítványoz — (melyet ha netán többséget nyerendne, annak idejében közlendünk,) de annak megemlítése ellen, miként a felírasi javaslat tartalma szerint vallásbeli és váltótörvényeink a határvidékeken kihirdetve nem lettek, ezek tények levén, szólónak kifogása nincsen. Az 1836: 21. te. végre nem hajtása miatti aggodalom teljesen szétoszlik a kir. előadások illető tartalma mellett, melyben a nemzet megnyugvást lelhet. Az ugynevezett új adminisztratori rendszerre nézve, melyre a felírasi javaslat kiterjeszkedik, szólónak ezuttal sem helyeslő sem roszszaló itélete nincsen; — a horvát sérelemre nézve pedig, midőn az amugyis az 1790: 13. te. értelmében, mely elég világos, felterjesztetni fogna, szükségtelen volna e helyen említést tenni. A mi végre a felírásban kívánt évenkénti és Pesten tartandó országgyűlést illeti, szóló maga is ohajtja, hogy Pesten tartassék, mert ugymond Pozsonybul jóformán már kinőtünk, azonkívül felette drága is az itteni élet, de hogy évenként tartassék az országgyűlés, azt jelenleg nem olly határozottsággal kívánna kiemelteni és csak „per tangentem“ megemlíteni, miszerint t. i. eziránt az országos rk külön felírásban járulandnak ő felsége elibe, miután a teendők mennyisége csak az országgyűlés végével fogna kitünni. Ugyanazért szóló e választfeliratban csak a hála és öröm szavazatit felvételni, de ha ez el nem éretnek, az indítványozott módosításokat ajánlja a főrk pártolásába.

Gr. V a y Dani. Az előtte szóló beszédnek első részét pártolja, mert természetes, hálát érezni, mikor tapasztaljuk hogy I. Ferdinánd ígérését V. Ferdinánd váltotta be, a magyar nemzetiségét természetes jogaiba helyezvén, e hála nem a kk. és rk ez a nemzet hála. — De másik részét az előbbi beszédnek nem pártolhatja szóló, kijelentvén, hogy vélekedése szerint a nemzet ép azzal adja a hűség fényes próbáját, hogy ha forró hálája mellett egész ő-

szinteséggel az ország állapotát adja elő, egyébiránt miután az ország rendei mint törvényhozók gyűltek itt össze, mint ollyanokhoz nem illő magukat pusztá enthusiasmustól elragadtatni. Hálát igenis kell kifejezni a felség előtt, hálát és örömet, hogy ajkairól édes hazai nyelvünk hangjait hallatá, hálát, hogy a nemzet ohajtását a megválasztott nádor megerősítése által teljesíté, de egyszersmind köteleességünk ez öröm-nyilványítás mellett tájékozunk magunkat, mint szabad nemzethez illik, melynek érdeke a dynastiával egy. A mi már most belügyeinket illeti, legelső baj, hogy az 1790: 10. törvényczikk nem valóság, hogy kormányunk nem független. Az ausztriai birodalom kormányrendszere gyakran hasonlítottatik a nap rendszeréhez; ha e hasonlat áll, ugy tagadhatlan, hogy a kormány gravitatioja absolutisticus irányban tapasztalható. Ama bureaucratiscus szellemnél fogva, melyel a magyar kormány is már impraegnálva van, régi sérelemlnek ujakkal tetéztettek. Az 1836: 21. te. végrehajtva nincsen, s e tekintetből, ha a kir. előadásoknak eziránti tartalmát vizsgáljuk, ugy látszik, mintha az erdélyi fejedelemség a magyar királyság fölibe akarna emelkedni. Iti van továbbá az adminisztratori rendszer. Ez által megyei autonomiának egoldaluan megtámadtatott; az adminisztrator nem pótolhatja a főispánt, ki mint törvényhozó törvényeink örekit áll fejedelem és megyéje közt, azonkívül a nádori hivatal után a főispáni levén az, mely nemzetiségünk typuszát legisztabban viseli magán, ezzel az adminisztratorság bureaucratiaja meg nem egyeztethető; a főispáni méltóság alkotványos hivatal, mellynél fogva a főispán köteles bármi elnyomásnak megyéje védelmére Catokint állni ellent. Törvényeink is világosan jellemzik e viszonyt, mikép t. i. a megyei rknek a főispán hivatalkodására kétségtelen befolyása van, úgy az 1222: 14. 1548: 66. Ulászló III: 70. és számos más törvényink tanusítják, hogy a rknek a főispán-választásra jogszerű befolyhatása és ezeknek függetlensége kívánlatott. Fizetési viszonyai mutatja, mikép a főispán a megyétől huzván a fizetést, ennek és nem a kormány érdekeihez van kötve. Szóló ugy van meggyőződve, hogy az adminisztratori hivatal alkotvány-ellenes, ezzel a supponált cél sem éretettel, mert sem az igazságszolgáltatás gyorsabbítása nem eszközöltetett, sem pedig a rend és csend biztosítása nem sikerült, sőt körüljárván az országot, azt tapasztaljuk, hogy azon megyékben, hol előbb csend és egytelértés uralkodott, ott most viszálkodások, egyenetlenségek üték fel tanyájokat, és az egész adminisztratori rendszerben üdvös czélt, — ha csak nem az angarialis gyűlésen tartott ebédek illy czél — nem találhat fel. — A kormány ez által többséget akar magának szerezni, de szólónak nem többségi hanem igazsági kormány kell, sat. E szerint ugy tapasztalván, hogy a rk felírasi javaslata gyöngéd szellemben van szerkesztve, ahoz egész kiterjedésében ragaszkodik. —

Gr. Sz e c h e n Antal. Ha el akarjuk fogadni a legelőször szóló pohárnok ő exc. indítványát, ugy a sérelemlnekbe szóló csak később fogna boesátkozni; kettőt azonban most nem hagyhatván érintetlenül megjegyzi, hogy midőn a kormány magának többséget törekszik szerezni, ezt ép a haladási kérdések szerencsés megoldása érdekében az eszmék összpontosítása miatt teszi; — másodsor pedig az adminisztratori kérdés szólót közelebből is érdekelvén, kijelenti, hogy ha ezen hivatal alkotványszerűnek és törvényesnek nem tartja vala, nincs az a tekintély e világban, melynek tiszteletére e hivatal elvállalta volna. — Pártolja pohárnok ő exc. indítványát.

Gr. P á l f f y József. Jelen országgyűlést nemzet-életünk főmomentumai közé sorozván, ugy van meggyőződve, hogy a nemzetnek őszinteséggel kell a trónhoz közeledni; azért a hála és köszönet kifejezése mellett kívánja azokat is elősoroltatni, mik a nemzet sérelemlre történtek. Szóló nem akarja a kir. előadásokat feszegetni, mielőtt azok tüzetesen tárgyalatnának, — nem is akar az előbbi kormány fölött itéletet mondani, de a jelen kormány felé fordulván figyelmével, bajaink kulforrását abban találja szóló, hogy az 1790: 10. te. nem valóság, s hogy ez így van minmagunkban keresi okát, mert ha kormányférfiak ellenszegülnek törvénytelen parancsoknak, akkor valóság lehet ezen törvény, és nem Ábránd. A mostani séremlés állapotot tehát kormányférfiaknak okul tulajdonítván, ugy tartja, hogy ha a nemzet azon eszközöket felhasználni akarta volna, melyek a kormányi hatalom egoldaluan terjeszkedéseinek gátot vetnek vala, nem fogott volna a baj annyira növekedni. Azt emlité pohárnok ő exc. hogy sérelemlnek constatirozva nincsenek, — hisz itt ülnek a főispánok mint constatirozott séremlnek, kik ez iránt fölvilágosítást adhatnának, miéért is felszólított a mgos főispánokat hogy nyujtsanak adatokat, a kormánynak az új rendszer körüli intézkedéseit megérthetése. — Tények kellene? ime tény az 1836: 21. te. végre nem hajtása, — tény a horvátországi alkotványellenes kormányrendelet, mire néz-

ve megjeglést is engországgyűváltozásoktori rendszer-szerzprogramm hogy ezen tessék; és ellentétüllyek ezen vádolják, jnincs embhát fel: mik végzi be s fogva kész képviselői

Gr. javaslatát, heni részleazt adja vákölési erőszabadonvénytelen

B. V. felsőges költői közlejuk, hogy gokban, tejezzük ki; tal séremlsérelemladások czéa haladásva lehet bzik, szüksé sok érden gel feltárják, hogy vényeket; a törvény folytonosokat örövényt köv irány, és a mutatkoz hogy a kó melléti tömagát co kilátás ny ség nem l sen föllép föntartásá mányzást csak az n rült is a n get szere ványellen soha szem

Gr. a kormány előállan nasz helye szönetből szóló véle zik, — s tett említ ment 'stb

Ná nem parla remben t

B. I. felszólalás midőn nérint az ité dig azon s midőn ná szerint ha badság e elintéztév lóadását. tárgyalás nemzetek miután m nélfogva zolná, és k gyűlést m kint tartas előzőleg

ve megjegyzendő, hogy törvényeink rendkívüli országgyűlést is engedvén meg, nem lett volna lehellen ugyanakkor országgyűlést tartani, midőn Horvátországban a' tudva levő változások történtek. — 3or tény az: hogy az adminisztratori rendszerem a' rend-fentartás hanem kormányi többség-szerzés érdekében hozott be. — A' conservatívek programját alkotó conferentiában pedig arra törekedtek, hogy ezen adminisztratori rendszer mellé többség szerzessék; és ezen programban olyanok állanak, mintegy ellentétül a' másik pártbeli programmal, olyanok, melyek ezen oppositionalis pártot ugyszólván hütlenségrül vádolják, így a' monarchia egységének megemlítése, melyet nincs ember a' hazában, ki nem kívánna, — világosítsák tehát fel: miként értik ezen egységet! Mindezeknél fogva, így végzi be szóló előadását, egyes törvényhozói állásomnál fogva készséggel engedek egy táblának, mely a' nemzet képviselőiből áll, 's azért pártolom a' rk. üzenetét.

Gr. Almásy Móríc pártolva pohárnok ő exc. javaslatát, föntartá magának a' sérelmek iránt annak idejében részletesen nyilatkozást, most csak az előtte szóltnak azt adja válaszul, hogy olly hivatalbeli férfiak, kik elég erkölcsi erővel és önállással bírnak véleményüket e' helyen szabadon kimondani, elég erőt érzendek magukban törvénytelen parancsoknak nem engedelmessé válni.

B. Vay Lajos: természetes ugymond, hogy midőn felső királyunktól nemzeti nyelvünket hallván, az e' fölötti közlekedéssel mintegy elsodortattunk, midőn látjuk, hogy a' k. k. előadások a' nemzet kívánatit foglalják magokban, természetes hogy akkor szívből köszönetünket fejezzük ki; de a' hálanyilvánítás nem akadály, hogy egyuttal sérelminket fel ne panasználók. Az mondatott, hogy a' sérelmek constatoirova nincsenek, de vajjon a' kir. előadások czélserűsége constatoirova van e' már? — Miután a' haladás terén csak a' kormányval egyesülten munkálkodva lehet boldogulnunk, de az ezt föltételező bizalom hiányzik, szükséges azt megerősíteni, mielőtt a' kir. előadások érdemébe bocsátkoznánk, 's azért előbb ószinteséggel feltárni bajaink kuforrását a' fejedelem előtt. Tagadják, hogy az adminisztratori rendszer sértette volna a' törvényeket; — sértette nemcsak alkalmazásban, mert midőn a' törvény a' hivatalban álló főispánokat megyéjükbeni folytonos lakásoktól fölmenti, az új rendszer az olly főispánokat örökre számkivetette megyéjükből, de sértette a' törvényt következő nyben is, mert a' kinevezés körül követett irány, és az adminisztratoroknak tapasztalt működése nem mutatkozott alkotmányos uton nem jár. A' kormány melletti többség szerzése végett föllépett egy párt, mely magát conservatívnek nevezi, melynek programjában kilitás nyitattik, hogy ha azon program szellemében többség nem létesíthetnék, a' kormány foga mellette erőlyesen föllépné. E' program mellett ezen párt elötételek föntartását ugyan lehetne bízni, de alkotmányos kormányzást nem. — Nem akarván ingerültséget gerjeszteni, csak azt mondja szóló, hogy ha a' kormánynak nem sikerült is a' megyékben minden törekvése mellett is többséget szerezni, ne hajhászsa ezt országgyűlésen kívül alkotványellenes uton, nem kellett volna az alkotványos irányt soha szem elől téveszteni. Pártolja az üzenetet.

Gr. Waidstein János. Ugy hiszi: hogy most midőn a' kormány reform terére lép, helytelen volna sérelmekkel előállani, különben is ha köszönet mellé mindjárt panasz helyeztetik, ezek hatása egymást paralyzálja, 's a' köszönetből és örömmilyenítésemből mi sem marad. Azért szóló véleményével Szerencsy István ő exc. hoz csatlakozik, — 's miután beszéde közben azon csekély többségről tett említést, mellyel az üzenet a' rdi táblánál keresztül ment 'stb. —

Nádor ő fens. „Ugy hiszem,“ ugymond, „hogy nem parlamentaris modor arról szólani, mi a' másik teremben történt.“

B. Majthényi Antal felállván, alkalmat adott a' felszólalási rendtartás iránt közbevetett észrevételekre, midőn némelyek a' szólani kívánókat bejelentő sorozat szerint az ítélőmester által kívánák följegyeztetni, mások pedig azon sor szerint kívántak föl szólalni, a' mint ki felállott, midőn nádor ő fensége közbevetésével följegyezési rend szerint határozottat a' felszólalás, a' heti censoroknak szabadság engedtetvén renden kívül is felszólalni. — Ennek elintéztével b. Majthényi Antal illy értelemben folytatá előadását. Előrebocsátván némi megjegyzéseket, mikép a' tárgyalás alatt levő válaszfelirat újabb kor találványa, kül nemzetektől hozzánk, viszonyainkhoz nem illően átültetett, miután mi olly parlamentaris kormányt nem bírnak, melly-nél fogva a' király trónbeszédében az ország állapotát rajzolni, és követendő politikáját kifejtetni, — szóló az országgyűlést maga is kívánja Pestre áttétni, de hogy az évenként tartassék, nem kívánja rögtön elintézetni, mert ezt megelőzőleg többnemű kérdéseknek kellene megoldatni: vaj-

jon t. i. a' kir. tábla és septemviralus legyenek é országgyűlési tagok? a' követválasztás minden eszben é vagy minden 3ad eszben? sat. mire nézve arra volnának felszólítandók a' rk, hogy e' tárgyban törv. javaslatot készítsenek. Egyébiránt gr. Pálffy Józsefnek válaszója szóló, mikép az ószinteség becsét nem veszi el, ha azt, mi sérelmes, később terjesztjük fel. Egymás szólónak felelve azt jegyzi meg, hogy törvényeinkben ugyan nyoma nincsen a' király kormányától elválasztatásának, mi csak újabb kor találványa, de meg kell vallani, hogy ez mind a' király mind a' nemzet érdekében van. — Szóló ugyan a' conservatív program készítésében részt nem vett, hanem nyilvánítja, hogy ezen párt többség szerzési törekvéseben az oppositio példáját követte. Szóló, gr. Vay D. beszédére vonatkozva nem idegen a' parlamentaris kormány honunkbai törvényesítésétől; de ezen parlamentaris kormány minden más hatalmat elnyel a' statusban, magát a' végrehajtó főhatalmat is. Nálunk különösen több előzvény szükséges, mig e' hazába parlamentaris kormány hozhatnék be, a' felső és alsó tábla szavazatának egymáshoz aránya meghatározandó, e' mellett szükség, hogy a' vármegyék omnipotentiája korlátozassék; hol ezek felelősség nélkül állanak fen, ott parlamentaris kormány nem létesíthető. — Gr. Vay D. sympathiát mutatott a' főispáni hivatal iránt, de már kissé későn jutott, miután ezen hivatal tekintélye le van nyomva, 's így hivatalának meg sem felelhet. Hol van a' hiba, nem tudja. — Bizonyos az, hogy most a' vármegyékben több rendtelenség van, mellynek kizárólagos oka nem az administrator, de vannak kivüle más factorok is. Gr. Pálffy Józsefet arra figyelmezteti szóló, hogy miután a' kir. előadásokra nézve még most itéletet nem akar kimondani, kövesse ez elvet az új rendszer irányában is. — A' horvát sérelmekre nézve ugy tartja szóló, hogy vannak tán olyanok, miknek nem kellett volna történni, de most erről vitázni fölösleges volna, miután a' rk e' tárgy körül munkálandó választványt küldtek ki. De az 1836. 21. tez. végrehajthatlanságában lehetlen sérelmet nem találni, azért erre nézve nem védi szóló a' kormányt, azt tartván, hogy mint a' partiumok iránt most nyilatkozott ószintén az előadásokban, ugy azt már előbb is tehette volna. — Egyébiránt Szerencsy István ő exc. javaslatát pártolja. —

B. Perényi László szinte csatlakozik ő exc. indítványához.

B. Podmaniczky Frigyes megjegyzi, hogy hazánk politikai egén sötét felleget lát, melly az adminisztratori rendszer. Az administrator fizetést huzván a' kormánytól, ennek lekötöleztette, és nem független többé, hanem a' kormány pártját nevelni kénytelen hivatalnok. — Mint illyen nem állhat a' megyebeli pártok fölött. Tekintvén ezt, szóló, ugy tartja, hogy minden hazafi politikai imájában, előbb poklot alkotványos uton, mint paradicsomot nem alkotványos uton kérjen. Pártolja az üzenetet.

Gr. Haller Ferencz hasonló értelemben nyilatkozván szinte az üzenet mellett szavaz.

Gr. Ráday Gedeon: Köszönetet kíván nyilatkoztatni azért, hogy ő fels. a' nemzetet az édes magyar felszólalással megörvendezteté, és István főhg választott nádor megerősítésével megvizsgatá, — de ezen hálanyilvánítás mellett kívánja a' nemzet aggodalmát azok iránt, mik mult országgyűlés óta sérelmére történtek, a' felséghez juttatni, mert ugy tartja, hogy egyes ember érzelmeit, fájaldalmát, aggodalmát keblébe fojthatja, sőt némelykor kötelessége is; de az egész nemzet minden alkalmat tartozik megragadni aggodalma előterjesztésére, azért csudálja a' kir. főpohárnokot, kitől mint mult országgyűlési személynőktől azt halotta szóló, hogy a' törvényhozó sem eléggé nem örvendhet, sem eléggé nem busulhat törvényhozói tekinetének esorbitása nélkül. . . . Két tárgy hja fel leginkább szóló figyelmét, először a' horvátügy: 2or az adminisztratori kérdés. Ez utóbbira nézve megjegyzi szóló, hogy az ország rendei már 1825ben kérték az administratorok megszüntetését, mint kik a' főispánt ki nem pótolják. A' főispánság hivatal is, méltóság is; hivatal, a' mennyiben bizonyos kötelességek vannak azzal kapcsolatban, méltóság, mennyiben a' főispán a' kormány és municipium közt közvetítőként állván mint törvényhozó örködik a' törvények fölött. A' főispánság ezen kettős jellemét egymástól elszakítani nem lehet, nem szabad. Mit mondana az ország, ha például az országbírói méltóság ketté választatnék, egyik egyed a' hivatalt másik a' nevet, a' czimet viselvén? a' főispán, miután fizetését a' megyétől huzza, erős kapocscsal fűződik ennek érdekeihez; az administrator mint kormány szolgája, mikint számíthat a' megye bizalmára? Szóló, (b. Majthényinak felelve) magyarabb szellemnek tartja, ha a' nemzet egyszerűsmind komolyan felpanaszodik, mint ha csak pusztán hálálkodik. Pártolja az üzenetet.

Gr. Károlyi György: kifejtvén a' nov. 12kén történtek fölötti örömet, ugy tartja, hogy a' törvényhozónak nem szabad az örömtől a' lelkesedéstől elragadtatni, ha

törvényhozói állásáról megfeledekezni nem akar. A' kk. és rr. tényeket hoznak fel; e' tényeket, minők az adminisztratori ügy, nem szabad a' gravaminalis térre vinni 's azon időre halasztani, midőn a' sérelmekről van közönségesen szó, t. i. az országgyűlés vége felé. Sérelmesnek tartja szóló is, hogy a' főispáni állás körül változások történtek, mert miután ezen méltóságot az alkotványosság egyik paizsának vallja, azt kívánta volna, hogy a' kormány részéről se tétessenek lépések, mellyek annak épségét megingatná, és a' főispánt törvényes köréből kiforgatná; azonban a' kormány egy tollvonással hivatalnokokat terezett főispánok helyébe a' nélkül, hogy ez utóbbiak megkérdetettek volna, és e' veszályben maga szóló is forog. Akarja hinni, hogy mind ez legjobb szándokból történt, de azon lényeges változás, miszerint egy évben 32 administrator nevezetett, a' kormánynak egyoldalú hajlamáról tesz tanúságot. Egyébiránt soha nem tapasztaltattak olly rendbontások a' megyékben, mint épen az új rendszerü kormányzókat alatt, utazzuk be Mármarostól kezdve egész Tisza vidékét, és tapasztalni fogjuk, hogy hol előbb boldogító csend és rend uralkodott, ott most feldulatva a' polgári béke 's egyetértés helyébe pártviszály lépett; 's ez mind következeisül a' főispán elmozdittatásának. A' kormány tehát czélt nem ért, de azt okozá, hogy olly kérdések is merültek fel a' vitalkozás terén, mellyeknek eddig nyoma sem volt; minő a' sedrialis elnökség kérdése, miért is ezen jogot most magoktól a' főispánoktól is megtagadják. Szóló az üzenetet lehetőleg legszelidebb modorban látván szerkesztve, azt egész kiterjedésében pártolja. —

Nádor ő fens. inti a' hallgatóságot, hogy „hallgasson.“

Kis Pál (fium. korm) Fölöslegnek tartja, hogy midőn az üzeneti fölírásban a' rk föntartják maguknak a' sérelmek iránti külön fölírás, ezek most megemlittessenek. Az administratorokat illetőleg ugy hiszi szóló, hogy itt a' legnemesebb szándok félreismértetik, és nem a' hivatal hanem a' személy ellen van kifogás . . . . pohárnok ő excval szavaz. — Ezután

Gr. Vay Ábrahám illyformán hallatja magát: „felszólalok gr. Pálffy József felszólítására: nyujtanék mi főispánok adatokat a' kormány eljárásáról felvilágosítókat, és én kötelesnek, érzem magamat elmondani azokat, mik velem történtek, t. i. egy elnöki levelet, mellyben a' r r o l é r t e s i t t e t t e m, mikép ő felsége, legmagasb elhatározásánál fogva, akkép méltóztatott a' megyék kormányzása körül rendelkezni, hogy a' főispán a' megyében állandóan lakni, közgyűlésen, kisgyűlésen, törvényszékeken ha lehet személyesen elnökösködni tartozzék, hogy a' megyét időszakonként beutazza, a' számadásokat átnézze, a' nép panaszait kihallgassa 's megvizsgálja, és hely színéni orvoslásról intézkedjék, egy szóval, hogy a' főispán illy formán központja legyen a' megyei közgazgatásnak. Mire nézve felszólítatván, hogy 8 nap nyilatkozat adjak: vajjon illy kötelességeknek képes vagyok é megfelelni? én ezen rövid határidőt be sem várva, azonnal válaszoltam a' kancellárnak, hogy illy kívánatoknak meg nem felelhetnék, azon kéréssel, hogy a' kancellár indítóokaimat ő felségének terjeszse elő. Azonban mi következett? tudomra adatott, hogy én a' megye kormányzatától fölmentetvén az másra bízott. Elhallgattam, meg levén győződve, hogy saját ügyemnek bírāja nem lehetvén, ha kell ez érdemben lépéseket tenni, az más valakinek áll kötelességében. Én az új rendszer által a' megyei hivatalnokok jogaitól megfosztatván, attól lehet méltán tartani, hogy a' megyei municipalis jogok megsértése többi alkotványos jogaink kijátszatását is vonandja maga után. A' főispán olly méltóság, melly nélkül, ha az egész rendszert megváltoztatni nem akarjuk, alkotványos kormányozni nem lehet. Nem akarom a' mult századok dulongásait, de ha jövőre hazánkban a' közélet csende felzavartatnék, mikint nyuland majd a' király a' nemzet szívéhez, ha a' közvetítő méltóság a' főispán minden lényeges befolyástól megfosztatik. . . . . Én egész elszántsággal a' nemzet itélete alá vetem magamat, ha hibáztam, ám rójon meg 's túrni fogom; de ha nem, ugy igénylem, hogy megsértett becsületelem mellett erőlyesen föl szólaljon. Személyemre nézve nem ismerek más fájaldalmat, mint hogy azon megyei közönségtől, kivel örömeiben, aggodalmaiban hiven osztozkodám, elválnom kellett, hogy hivatalomtól megszabadítottak, azt, tekintvén annak sok oldalú keserveit, inkább kegyelemnek tartom.“ Pártolja a' rr. üzenetét. —

B. Liptay Antal, gr. Almásy Kálmán, gr. Zichy Otto, gr. Zichy Pál, gr. Zichy Aladár, gr. Forgács Jenő a' felirási javaslat gyámolítására eddig kifejtett eszmék vezérfonalán pártolják a' rr. üzenetét. Ezután

gr. Pálffy Móríc szólalt fel, — de az ingerültség hangjában 1/4 óraig tartó beszédéből, melly közben egy párszor ünnepélyes esküket tön le, nem tudunk egyebet kihozni, mint hogy ő mind a' mellett, hogy po. sony megyei administrator, függetlenségét fen akarja tartani, 's vala-

mint 16 évi katonapályáján becsületesebb ember volt, úgy ilyen tovább is maradandó több ef. —

B u s á n Herm. előrebocsátja, mikép Horvátország leginkább azzal akarta állandó rokonszenvét M.országhoz nyilvánítani, miszerint szólónak már jelen országgyűlésre meghagyta, hogy magyarul szónokoljon; mindamellett tekintvén, hogy csak 2 év múlva köteleztethetné törvényszerint magyarul beszélni, kéri szóló a' fürket, hogy később, midőn hosszabb beszédek lesz tartani kénytelen, azokat latinul mondhasa el; ezuttal a' válaszfőírásban, később kifejtesd okokból, a' kapcsolt részek megemlítését melőztetni kívánván, többire Szerencsy István ó excellentiájához csallakozik.

Gr. Eszterházy Mihály. Az adminisztratori rendszer ellen nyilatkozva, úgy tartja hogy a' burocracia terjeszkedése által lassankint kivetkezettünk alkotmányos jogainkból, már pedig az absolutisticus hatalom alatt épen nem virul fel népboldogság. Tekintsük Gallicziát 'sat. Pártolja az üzenetet.

Nádoró fens. Látom: hogy még többen kívánnak szólni, minthogy már 1/3ra haladt az idő, a' mai ülést elosztalom. Hétfőn folytatandjuk.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Az országgyűlési viták nagy érdeket gerjesztenek a' fővárosi értelmiség között, sőt nemcsak ott, de bizton állíthatjuk, miként a' legbágyabb nyárspolgár is fölolvad közönyből, ha kemény nyelven valaki megmagyarázza neki az országgyűlés irányát és teendőit. Igaz, néha meg megcsóválja fejét, nem emészthetvén meg braunschweigi gyomorral az ott föltálatokat, miután híte szerint, minden oly ember mellett, ki a' napi szükségeken, mulatságokon túl egyebet is mer gondolni, egyegy tekintélyes gyámnak kellene állani, hogy szépen rendre utasítsák, bizván a' gondviselés atyáskodó intézkedéseiben, vagy ha pezsgő vére illy gyöngéd szerek által nem lohasztható le, — megcsapoltasék, miként szülőföldje szük határiban tanulta és czélszerűnek gondolni megszokta. Azonban e' sörnél méltó fő is, ha sokat kongattatja, ha fölébrestelt erejét igénybe veszzük, nagy sohajtozások után valami olyast gondol, hogy biz még is másként kell a' dolognak mennie, mint ó kancsóji mellett közönyében hívé; utóbb szinte tetszését bírja a' dolog, és már ó is akar szólni hozzá, a' mint Vettereivel vitába is ered a' miként? felől. Ebből kiderül, hogy a' megpendített eszme, ha meggyőződéssé emelkedhetett valakiben, ragályos természetűvé válik, és fölrázza a' közönyt álmaiból, hogy ezen harcban részi vegyen, fájdalmit ohajtsa, örömeiért áldozzon. — Ez az alkotmányos nyilvánosság eredménye, mi — hála isten — bevándorlott atyánkfiait is meghódítja a' szabadságnak. De most térjünk a' napi apróságokhoz.

Szalmárcyné — hiteles fölvilágosítás után — csak akart operát tanulni: de töle utóbb elállott, — mi okból? csak a' mostohán mosolygó dalisten mondhatná meg — talán.

Színészeink sem vándorolnak Pozsonyba föl, miután a' költségvetés kissé magasra rugott, mellyet a' szellemi nyereség kétsége sem pótolhatja ki. — Már ez aztán okosan történt. Színházról szólván említtetlenül nem hagyhatjuk, hogy hétfőn este a' „két a' l a' k r" adatása előtt egy uri ember szörnyet halt a' földszintiek rémületére. A' szerencsétlent alkalmisint a' guta ütötte meg, tán az előadandó darab nyomorúságától horzadtában. Egyébiránt színházi orvosnak híre sem volt, hogy az illetőn segítették; helyette vigaszul egy exaltált művész sohajtozott, emlegetvén a' d i e s ó h a l t, melly a' szánandót Thalia templomában látogatá meg. Már pedig, uram, illy halál dicső csak a' coulissák mögött lehet. —

A' Miklós-napi ajándékokat szélben árulgatták, mellyre a' főváros gyermekei örvendve néztek, 's a' papák és mamák a' burgonyánál előbb nyitottak reá erszényt.

A' r o r a t é k is igen látogatóitak, — az ájtatosságról főkép a' vendégfogadások tesznek tanúságot.

Budán két fertálmester egy korecmai mulatságnál rögtön meghalt. Mérgezési gyanuból az illetők felboncoltatása hivatalosan megrendellett. A' vétek világozágra jöttével nem késünk tudatni olvasóinkkal a' körülményeket is.

Nevezetes irodalmi ujdo nság! Vasvári Pál — boldogult Horvát István méltó tanítványa — már egyszer említett „T ö r t é n e t i N e v t á r" jövő hónapban megindítandja, melly hazánk történeteinek nevezetes férfait és hőlyeit ismertetendi meg. A' mű élet- és jellemrajzokat hoz, — érdekes, könnyű nyelven, philosophiai szellemmel írottakat. Egyegy 6 — 8 ivnyi füzet ára csak 40 kr. pp. leend, 's majd minden füzet mellett egy eredeti aczélmetszetű arczkép jelenend meg. Illy olcsó 's becses művet a' magyar irodalom tudományos ága még nem adott. Előfizetni csak az utólsó füzetre kell, a' többi díj a' példányok átvételkor létezik le. —

Közegen Reichard Károly 's fia betűivel megjelent: „Magyar nyelvtudomány, írtá B i t n i e z Lajos m. akadémiai r. tag és kanonok, Első r é s z: a' magyar nyelv természetéről; második ujra dolgozott, és megbővített kiadásban. — Nyelvünk ügyét szívükön viselő hazánkfiai igyekezzenek e' korszerű tudományos munkával mielőbb megismerkedni. ☐

KÜLFÖLD.

AMERIKA. A' villansürgöny Montreal és Ujyork közt megnyitattott; 1020 angol (tehát 228 német) mérföldnyi tér ez összesen. „Az ember, ugymond egy ujjorki lap, eszes állat, melly napsugarakkal fest, gőzzel utazik 's villám által beszél.“

Néhány nappal az amerikai seregnek Mexicoba vonulta után a' főváros egy egészen rendkívüli tekintet mutatott; mert minden idegen ház nemzetebeli lobogót vont fel 's ezen lobogók oly nagy számmal valának, hogy a' főváros, az amerikaiak nagy esodálkozására, majd kizárólag idegenek által lakottak látszék. A' talányt az fejté meg, hogy száz mexicói spanyol lobogót tüzött ki — mihez valósággal semmi okuk nem volt. A' spanyol származásuk az amerikaiakat szerfölött gyűlölik, 's ezek az idegenkedést tisztelesen viszonzozzák; az amerikai csak az angolul beszélők iránt udvarias. Egyébiránt az amerikai katonák oly gyanutlan suhanczok, hogy a' mexicóiakkal csapszékbe mennek, hol is, miután elzát, gyáván agyonveretnek.

Több illetőn gyilkosság fordul naponkint elő. A' kávéházak most valódi aranybányák, mert egész nap zsufolásig telvők. Naponkint vonulnak mexicói családok a' fővárosba falukról, hol az egész országot előzőnölt 's pusztító guerilla-csapatok zsákmányolásnak kitétetvők. Scott tábornok megígéré, miszerint Veracruzra az öszszeköttetés Mexicóból csakhamar nyitvaleend, miután ugymond a' fő 's nevezett kikötő — város közt 8 ezer embere van, kikből egész láncolatát képezendi megerősített állomásoknak. — Scott, mellesleg mondva, mintegy 65 éves, csinos külsejű agglegény, széles mell 's vállakkal, 's legalább 6 láb 4 uj magasságu. Mexicóban az egész világ tanul angolul 's a' mexicói fodrázók, borbélyok, vendéglősek 'stb. angol föliratu czimtablakokat függesztek ki, (ottkissé megfoghatóbban szonak az emberek az alkalmazkodás szükségére) — szóval Mexico tökéletes átalakulásnak indult. Az amerikaiak 58 irlandit akasztottak fel. Ezek a' mexicóiakhoz átpártolt katonák voltak, kiket imezek első soraikba helyeztetek 's ezzel alkalmat nyújtottak elfogatásukra. Számos társuk halva maradt a' csatáéren. Az amerikai haditörvény a' fogoly átpártoltakat bitófára ítélte, melly alatt előbb egy egész óráig állniok kellett. Azon pillanathban, midőn a' meghódított Chapultepec erősségen amerikai zászló lengett, a' szerencsétlenek akasztófára vonattak. Ez, ugymond a' Times, még a' spanyol kegyetlenséget is fölülmulja. — Hisz csak angol vér vetemült erre!

FRANCOIAORSZÁG. A' törvénykezési krónika most különösen termékeny botrányesetekben. A' tizenhat éves méregkeverőnőt, Lahousse Hortenziát említtük már. 20

évi fogságra ítéltetett a' fegyházban. Ezen fiatal gonosztevő nő makacsságában eleitől fogva végig megmaradt. Meghallgatván itéletét, a' douaii fogházba vezetett vissza, hol is ételt kívánt és nagy étvágygyal evett. Midőn nővére 's két más személy érkezett látogatására, mondá: „Tehát 20 esztendő el voltam rá készülve, 36 éves koromban ismét szabad leszek. Tehát a' loosi apátságba (fogház) megyek. — Mondják, nem jó dolga van ott az embernek, de hisz csak 20 esztendő, aztán még eleget élhetek.“ „Szerencsén megjegyzé egy jelenvolt személy, fiatal kora szólt mellette, különben alig küldetik a' loosi apátságba.“ „Igaz, elhiszem — viszonzá a' leány, mert mindnyájan ellenem voltak. De mind egy. Ügyvédem jól ótalmazott 'stb.“ Figyelmet gerjeszt nov. 9ke óta egy nyomozás Bordeauxban, hol három testvér Lamarque, kiknek egyike békebíró volt ugyanott, másik polgárbíró 's orvos Montpontban, harmadik békebíró — helyettes ez utóbbi városban, egy Simon nevű jegyzővel elfogattak. Ezen három testvér több milliónyi osztatlan vagyont bírnak, 's most uszora, mellyet a' vidék iparszerű kizsákmányolása igűztek, család, hamisítás 's több efféle vétség miatt felelősségre vonattak. Fogságban a' polgárbíró évés után hirtelen roszul lett. Mérget vett be, mindazáltal titkosan egy pohár narancsvizbe öntött ellenmérég által életben tartott. Együttal Bordeauxban bizonyos álpénzverő társaság födötetett fel, melly a' kereskedést egy idő óta ámitólag utántzott 5 frankosakkal özönlé el. Tehát nemcsak alsóbb rétegeiben a' társaságnak, hanem felsőbb körökben is találattik elég nagy számmal erkölcsromlási példány, mi csak arra mutat, hogy Franciaországban (tán egyebütt is) nemcsak a' neveletlenség, hanem az álmüveltség is nagy mértékben van elterjedve.

SCHWEIZ. Gislikon, nov. 25én. Épen egy fötisztári tag Luzernből tudósít, mikép Unterwalden és Schwyz hódolásra késznek nyilatkoztak: a' hadsereg osztályai gyorsan hódolásként omlanak minden völgybe, mellyek megnyílvák. Táborzemeink keresztül kasul kutatják a' hegyet minden irányban 's minden nyiladékbán: holtan, vagy holtakhoz hasonló állapotban tizenhárom egyed találtott. — Így tehát még Wallis és Uri marad hátra; Uri hódolni fog: vajjon Wallis is? Hurten barátunkkal még lánésát törünk, mivel az 1844ki megtámadás nem volt egészen jogszerű. Wallisban azonban a' sikeres védelem ollyannyira lehetséges, hogy egy percentel sincs nagyobb előnyünk. — Így a' levelező. De a' győzelmes szövetségi seregek mindenütt azt bizonyítják, hogy előnyvel bírnak, 's e' szerint Wallis sem fog ellenállhatni.

Egy levél a' gislikoni csatáról következőleg tudósít: „miután 23kán a' szövetségi seregek Reusz mindkét partja hoszszában Gislikon felé előnyomultak, csakhamar makacs ütközet fejlődött ki, melly teljes négy óraig tartván, mind a' két rész bátorságát 's elszántságát próbára tette 's fényesen bebizonyította. A' gislikoni hid természet 's kéz emelte és zírterősítvények által fő bástyája Luzernnek 's e' hidat megvédeni vagy elfoglalni volt a' feladat. Egy iszonyu álguyzatás, mellyet a' védelmezők viszonzottak, nem bírt sokáig mitsem eszközölni, és még midőn Egloff osztályja jelent is meg hátulról, nem akart a' különfrigyeseleg legmakacsabb ellenállása megszünni. Ugyanazok, Salis tábornok vezérlete alatt a' tér előnyét bírták, melly, Reusztól kezdve emelkedőleg üregek 's erdők által legjobb alkalmat nyujta nekik védelem 's megtámadásra. Borzasztóan zendült meg az unterwaldeniek harcziáltása álguydörgés 's puskalövés közt, 's a' szövetségi seregek Ziegler ezredes vezérlete alatt már tágitni kezdenek, midőn egy új megtámadást intéztek 's a' külön frigyeseket minden allomásukról elűzték.“

99ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Hidépítési árcsökkenés.

57. Az eszéki kir. kamarai kerületi inspectoratus részéről közhírré tétetik: hogy a' Dráva egyik száraz ágán keresztül vezető, 100 ói hoszszaságu ugynevezett B é l y e i 3ik számú töltéshidnak jövő 1848ki tavasszal kezdendő, ugyanazon eszt october hónap végéig tökéletesen bevégzendő tetemes reparatójához megkivántató épületi fanak és egyéb épületi anyagoknak szállítása, valamint az építész munkák felvállalása tekintetéből Eszéken, a' helybeli sóhivatali irodában f. eszt. dec. 21kén a' főmgu magy. kir. kamara helybenhagyásának fentartása mellett árcsökkenés fog tartatni, melly alkalommal a' terv szerinti építész munkák — és anyagmennyiség következő áron fog kikiáltatni:

- 1) föld és anyagmunkálatok . 149 ft. 24kr.
2) kőműves anyagok . . . 418 ft. 48kr.
3) kőfaragó munka és anyagok 1052 ft. 33kr.
4) ács munka . . . . . 2744 ft. 57kr.
5) épületfa — mennyiség. 6489 ft. 57 1/2 kr.

6) kovács munka és vasanyag 157 ft. 34kr.
7) festő munka és festékek . 630 ft. —
Összesen 11653 ft. 16 1/2 kr.

Ez árcsökkenésnél az egész építésre nézve is, az anyagszállítással együtt, válalkozhatni.

A' részleges, vagy az egész munkára általánosan vállalkozók, kik az árcsökkenési bizottság előtt kimutatni képesek, hogy vagyonbiztosítékban a' felvállalandó építész rész kettős, vagy pedig készpénzben, avagy ezzel egyértékű legalább 3% statuspapirokban egyes értékét biztosítani képesek, 's a' felvállalandó építés vagy szállítás ötöd-részével felérő bnaapénzt az árcsökkenés előtt letehetnek, a' fenebb mondott időben reggeli 9 órakor megkezdendő árcsökkenésre ezenell meghívattak.

Az árcsökkenési és szerződési feltételek, közönséges hivatali órákban, az eszéki kerületi inspectoratus és k. sóhivatali irodáiban megtekinthetők. 2—3

Megjelent: „BALATONI KAGYLÓK,“ költeményfüzér Garay Jánostól. Nagy Sr. czimképpel 's borítékba fűzve, ára 40 kr. p. p.

Árverési hirdetés. 3616. sz. Folyó 1847dik évi december 20án reggeli 9 órától kezdve, a' tabáni vonalon kívül álló kir. hajózási raktárban, különféle elavult kötelek, hajózási fa és vas-

Csődületi hirdetés. 45382. A' nmgm. k. udv. kamara a' bácsai kamarai uradalnak és a' tiszai korecmai kerület részére két ideiglenes mérnöki segédállomás felállítását határozná el. Folyamodványaitak mai alulirt naptól számindegyikéhez 400 ezüst forintnyi évi flmitandó négy hét alatt a' zombori kir. kamazetést, továbbá szállásépítész 's egyéb járurai igazgatóságánál a' kiszabott hivatalos uton tartoznak benyújtani. — Kelt Budán, talos utazások alkalmikor 11ik osztálybeli november 10én 1847ik esztben. 3—3

Vidéki könyvárusoknak 20% jutalékul szolgál — a' szerző, Pesten hatvani-utca dr. Gebhard-ház 2dik emelet 9dik szám alatt. 1—3

szerek, úgyszinte 1 hajlékkal ellátott nagyobb és 2 kisebb dereglye árveretés után kész fizetés mellett fognak eladatni. Budán, decemb. 6án 1847. A' kir. építész főigazgatóság által. 1—3

nspidijákat olly határozattal kötött, hogy az uradalom kebelében tett hivatalos utazások alkalmikor a' napidijának csupán felét fogják húzni. Ez állomásokat elnyerni kívánók szükséges oklevelekkel ellátott segédállomás felállítását határozná el. Folyamodványaitak mai alulirt naptól számindegyikéhez 400 ezüst forintnyi évi flmitandó négy hét alatt a' zombori kir. kamazetést, továbbá szállásépítész 's egyéb járurai igazgatóságánál a' kiszabott hivatalos uton tartoznak benyújtani. — Kelt Budán, talos utazások alkalmikor 11ik osztálybeli november 10én 1847ik esztben. 3—3